มาตรฐานโรงพยาบาล และบริการสุขภาพ

ฉบับเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

ภาษาไทย

ปรับปรุง มกราคม 2558

ISQua Accreditation STANDARDS

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

ตอนที่ II ระบบงานสำคัญของโรงพยาบาล

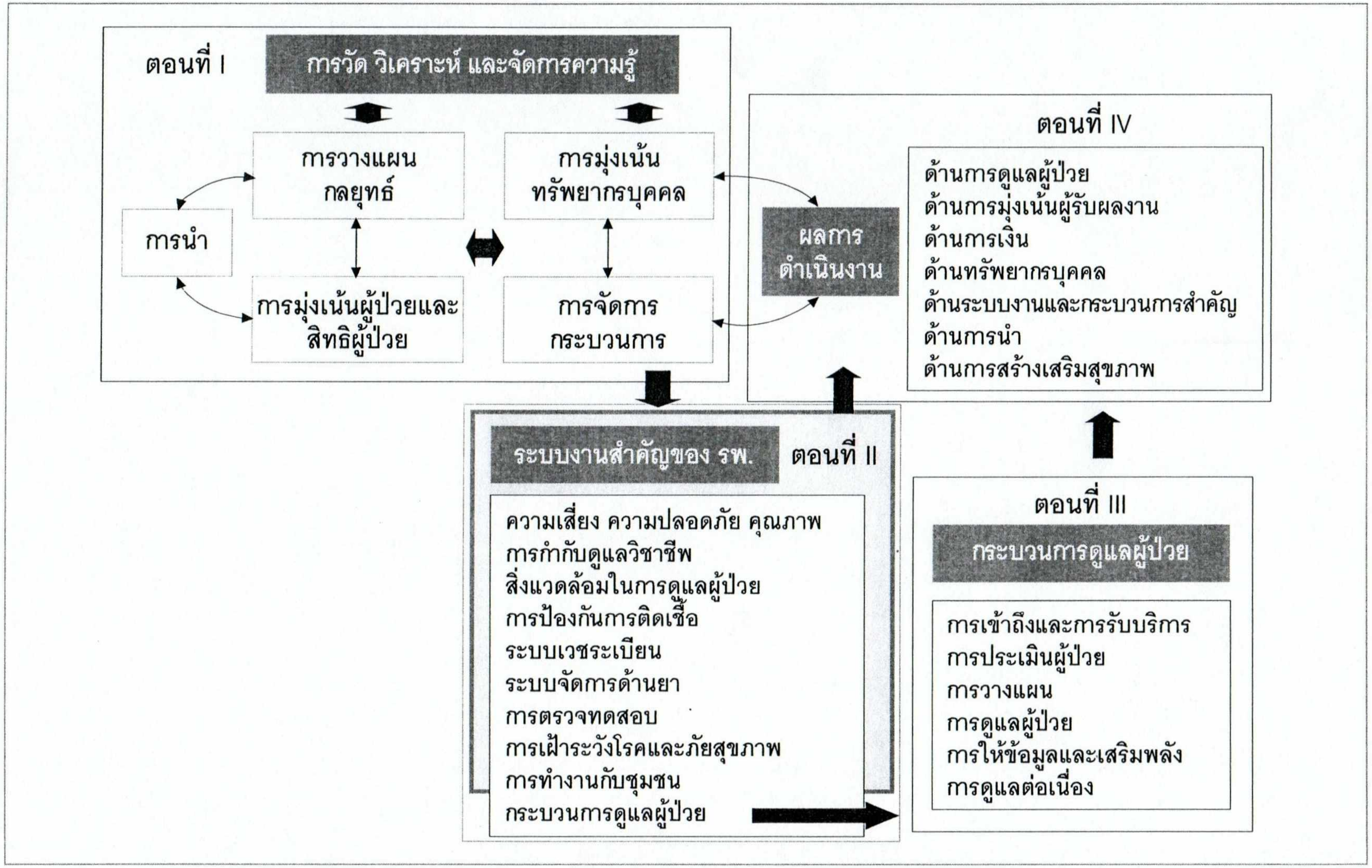

II-3 สิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย (ENV)

II-3.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและความปลอดภัย (Physical Environment and Safety)

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพขององค์กรเอื้อต่อความปลอดภัยและความผาสุกของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่และผู้มาเยือน องค์กรสร้างความมั่นใจว่าผู้อยู่ในพื้นที่อาคารสถานที่จะปลอดภัยจากอัคคีภัย วัสดุและของเสียอันตราย หรือภาวะฉุกเฉินอื่น ๆ

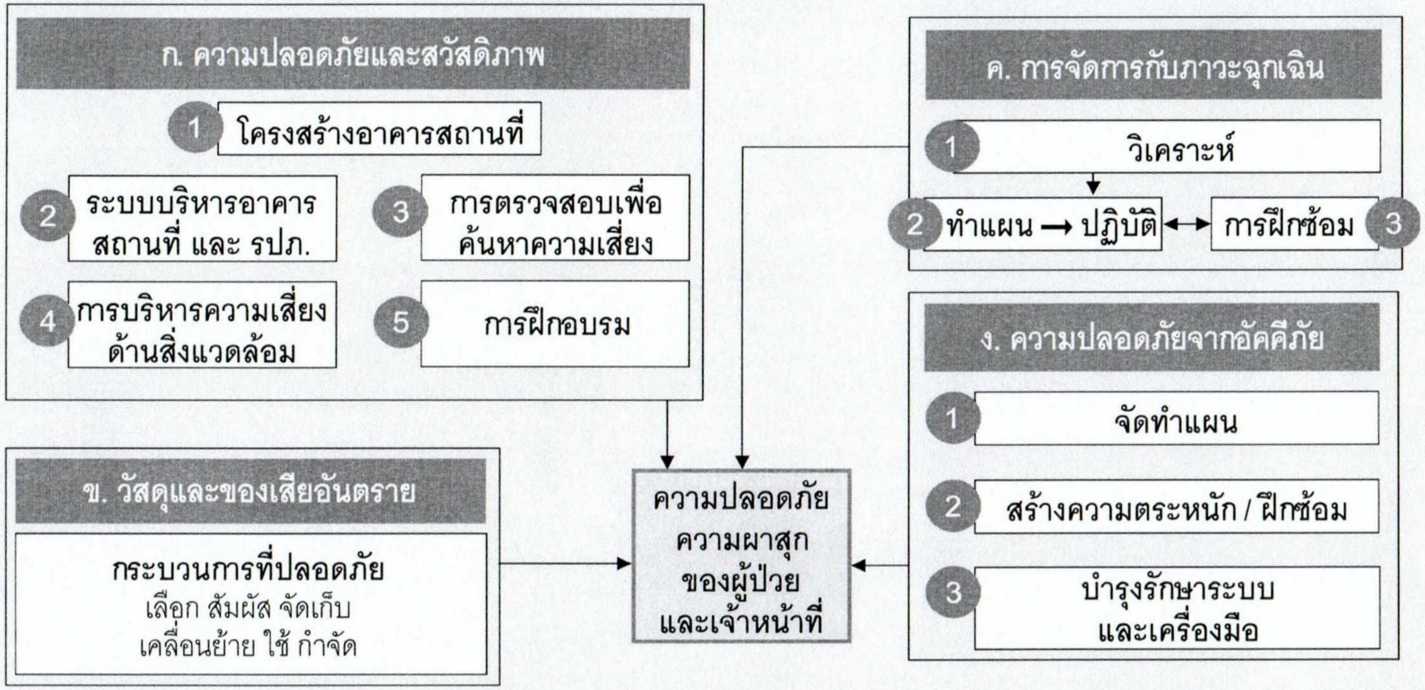

II-3.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและความปลอดภัย (ENV.1)

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพขององค์กรเอื้อต่อความปลอดภัยและความผาสุกของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และผู้มาเยือน. องค์กรสร้างความมั่นใจว่าผู้อยู่ในพื้นที่อาคารสถานที่จะปลอดภัยจากอัคคีภัย วัสดุและของเสียอันตราย หรือภาวะฉุกเฉินอื่นๆ.

ก. ความปลอดภัยและสวัสดิภาพ[65]

(1) โครงสร้างอาคารสถานที่ขององค์กรเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และข้อกำหนดในการตรวจสอบอาคารสถานที่. การออกแบบและการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยของอาคารเอื้อต่อความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความเป็นส่วนตัวของผู้ป่วย และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ.

(2) มีผู้ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล[66] ระบบงานบริหารอาคารสถานที่และการรักษาความปลอดภัย (อาจเป็นบุคคลเดียวกันหรือหลายคน). มีการติดตามและปรับปรุงระบบงานดังกล่าวในทุกแง่มุม.

---

[65] **ความปลอดภัยและสวัสดิภาพ** ในที่นี้ครอบคลุมทั้งความปลอดภัยจากความเสี่ยงทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม (safety) และความปลอดภัยจากการกระทำของบุคคลที่ไม่ประสงค์ดี (security) เช่น การควบคุมการเข้าไปในพื้นที่ควบคุมซึ่งองค์กรกำหนด การป้องกันการลักพาตัวทารกหรือเด็กเล็ก การป้องกันการทำร้ายร่างกายผู้ป่วย การป้องกันการโจรกรรมทรัพย์สิน

[66] **การกำกับดูแล** (oversight) ครอบคลุมการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การให้ความรู้แก่บุคลากร การทดสอบและติดตามกำกับแผนงาน การทบทวนและปรับปรุงแผนงานป็นระยะ

(3) องค์กรตรวจสอบอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อค้นหาความเสี่ยงและการปฏิบัติที่ไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยทุกหกเดือนในพื้นที่ให้บริการผู้ป่วย / ผู้มาเยือน และทุกปีในพื้นที่อื่นๆ.

(4) องค์กรประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงรุก จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและนำไปปฏิบัติ เพื่อลดความเสี่ยงที่ระบุไว้ ป้องกันการเกิดอันตราย ตอบสนองต่ออุบัติการณ์ที่เกิดขึ้น ธำรงไว้ซึ่งสภาพอาคารสถานที่ที่สะอาดและปลอดภัยสำหรับผู้ป่วย / ผู้มาเยือน และบุคลากร.

(5) บุคลากรทุกคนได้รับความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิผล.

ข. วัสดุและของเสียอันตราย[67]

(1) องค์กรจัดการต่อวัสดุและของเสียอันตรายอย่างปลอดภัย ด้วยการระบุรายการวัสดุและของเสียอันตรายที่ใช้หรือที่เกิดขึ้น, ใช้กระบวนการที่ปลอดภัยในการเลือก สัมผัส[68] จัดเก็บ[69] เคลื่อนย้าย ใช้ และกำจัดวัสดุและของเสียอันตรายดังกล่าว.

---

67 **วัสดุและของเสียอันตราย** (hazardous materials and waste) ได้แก่ สารเคมี ยาเคมีบำบัด สารกัมมันตภาพรังสี ของเสียทางการแพทย์ที่ติดเชื้อรวมทั้งของมีคม

68 **การสัมผัสวัสดุและของเสียอันตราย** ควรมีแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตราย อุปกรณ์ป้องกัน และแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดการหกเลอะเทอะหรือปนเปื้อน

69 **การจัดเก็บวัสดุและของเสียอันตราย** ควรมีอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการจัดเก็บที่เหมาะสม โดยมีการแยกสถานที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน

ค. การจัดการกับภาวะฉุกเฉิน[70]

(1) องค์กรดำเนินการวิเคราะห์ความล่อแหลมต่อการเกิดอันตราย[71] เพื่อระบุภาวะฉุกเฉินที่เป็นไปได้และองค์กรต้องเข้าไปมีบทบาทในการให้บริการ.

(2) องค์กรจัดทำแผนรองรับภาวะฉุกเฉิน ครอบคลุมการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภัยพิบัติ [72], การดำเนินงานเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน[73] และนำไปใช้ปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์.

(3) องค์กรดำเนินการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทดสอบการจัดการเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน.

---

[70] **ภาวะฉุกเฉิน** (emergency) ได้แก่เหตุการณ์ซึ่งเกิดจากธรรมชาติหรือน้ำมือของมนุษย์ที่มีผลสร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย (พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว) ทำให้บริการผู้ป่วยต้องหยุดชะงัก (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ไม่สามารถใช้การได้) หรือทำให้ความต้องการบริการเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน (อาวุธชีวภาพ ตึกถล่ม อุบัติเหตุหมู่)

[71] **การวิเคราะห์ความล่อแหลมต่อการเกิดอันตราย** (hazard vulnerability analysis) คือการระบุภาวะฉุกเฉินที่เป็นไปได้ และผลกระทบที่จะมีต่อการดำเนินงานขององค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งความต้องการบริการจากองค์กร

[72] **การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภัยพิบัติ** ควรระบุกลยุทธ์ กิจกรรม และผู้รับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรและการสร้างศักยภาพเพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินแต่ละประเภท

[73] **การดำเนินงานเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน** ควรครอบคลุมการดูแลผู้ป่วย การแยกผู้ป่วยและการจัดการสิ่งปนเปื้อน กิจกรรมช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และครอบครัว การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ระบบสาธารณูปโภค การรักษาความปลอดภัย การสื่อสาร การเคลื่อนย้าย การจัดเตรียมสถานที่สำรอง การประสานงานกับองค์กรอื่น และการรายงาน

ง. ความปลอดภัยจากอัคคีภัย

(1) องค์กรจัดทำแผนความปลอดภัยจากอัคคีภัยและนำไปปฏิบัติ. แผนครอบคลุม การป้องกัน / การลดความเสี่ยงจากอัคคีภัย[74], การตรวจจับแต่เริ่มแรก, การดับเพลิง, และการเคลื่อนย้าย / ขนย้ายออกจากอาคารอย่างปลอดภัยเมื่อเกิดอัคคีภัยหรือภาวะฉุกเฉิน.

(2) องค์กรให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักทั่วทั้งองค์กร และดำเนินการฝึกซ้อมแผนอัคคีภัยอย่างสม่ำเสมอ[75]. มีการค้นหาจุดอ่อนและโอกาสพัฒนา, ประเมินความพร้อมใช้ของเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ, ประเมินประสิทธิผลของการฝึกอบรมเพื่อรองรับอัคคีภัย, และประเมินความรู้ของบุคลากร[76] จากการฝึกซ้อม.

(3) องค์กรตรวจสอบ ทดสอบ บำรุงรักษาระบบและเครื่องมือต่างๆ ในการป้องกันและควบคุมอัคคีภัย[77] อย่างสม่ำเสมอ.

---

[74] **การป้องกัน/การลดความเสี่ยงจากอัคคีภัย** รวมถึงการตรวจสอบจุดเสี่ยงและวิธีการปฏิบัติที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย, การลดปริมาณวัสดุที่อาจจะเป็นเชื้อเพลิงเมื่อเกิดอัคคีภัย

[75] **การฝึกซ้อมแผนอัคคีภัย** บุคลากรทุกคนควรเข้าร่วมในการฝึกซ้อมแผนอัคคีภัยอย่างน้อยปีละครั้ง

[76] **การประเมินความรู้ของบุคลากร** เช่น วิธีการแจ้งเหตุ, การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย, การใช้อุปกรณ์ดับเพลิง

[77] **ระบบและเครื่องมือในการป้องกันและควบคุมอัคคีภัย** ได้แก่ เครื่องตรวจจับควัน เครื่องแจ้งสัญญาณไฟไหม้ ระบบดับเพลิง (ท่อน้ำ สารเคมีดับเพลิง ระบบฉีดน้ำ) อุปกรณ์ผจญเพลิง

SPA Part II (Developing)

คู่มือการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติ

สำหรับ มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ

ฉบับเฉลิมพระเกียรติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

SPA II-3 สิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย

SPA II -3.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและความปลอดภัย (ENV.1)

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพขององค์กรเอื้อต่อความปลอดภัยและความผาสุกของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และผู้มาเยือน. องค์กรสร้างความมั่นใจว่าผู้อยู่ในพื้นที่อาคารสถานที่จะปลอดภัยจากอัคคีภัย วัสดุและของเสียอันตราย หรือภาวะฉุกเฉินอื่น ๆ.

ก. ความปลอดภัยและสวัสดิภาพ[1]

(1) โครงสร้างอาคารสถานที่ขององค์กรเป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และข้อกำหนดในการตรวจสอบอาคารสถานที่. การออกแบบและการจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยของอาคารเอื้อต่อความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความเป็นส่วนตัวของผู้ป่วย และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- รวบรวมและศึกษาแบบแปลนอาคารสถานที่ รวมทั้งศึกษากฎหมาย ข้อบังคับ ข้อกำหนด และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอาคาร สถานที่ในโรงพยาบาล
- ตรวจสอบและปรับปรุงอาคาร สถานที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ข้อกำหนด และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการต่อเติมปรับปรุงอาคาร สถานที่ แบบแปลนจะต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงาน/บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น วิศวกร ช่างโยธาขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น
- ปรับปรุงออกแบบอาคาร สถานที่และจัดพื้นที่ใช้สอยให้เป็นไปตามมาตรฐาน(ขนาดพื้นที่ จำนวนให้เป็นไปตามมาตรฐาน) เหมาะสมกับการให้บริการตามประเภทของผู้ป่วยที่โรงพยาบาล เช่น ผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยสูงอายุ ผู้พิการ เป็นต้น

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- ผลการตรวจสอบโครงสร้างอาคารสถานที่ และสิ่งที่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งแผนที่จะปรับปรุงในอนาคต

---

[1] **ความปลอดภัยและสวัสดิภาพ** ในที่นี้ครอบคลุมทั้งความปลอดภัยจากความเสี่ยงทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม (safety) และความปลอดภัยจากการกระทำของบุคคลที่ไม่ประสงค์ดี (security) เช่น การควบคุมการเข้าไปในพื้นที่ควบคุมซึ่งองค์กรกำหนด การป้องกันการลักพาตัวทารกหรือเด็กเล็ก การป้องกันการทำร้ายร่างกายผู้ป่วย การป้องกันการโจรกรรมทรัพย์สิน

- สถานที่ ควาสะดวกต่อการเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มีการจัดให้เหมาะสมกับการให้บริการตามประเภทของผู้ป่วย เช่น ผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน ผู้ป่วยเด็ก ผู้ป่วยสูงอายุ ผู้พิการ เป็นต้น

(2) มีผู้ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล[2] ระบบงานบริหารอาคารสถานที่และการรักษาความปลอดภัย (อาจเป็นบุคคลเดียวกันหรือหลายคน). มีการติดตามและปรับปรุงระบบงานดังกล่าวในทุกแง่มุม.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- มอบหมายให้ทีมที่ประกอบด้วยผู้เกี่ยวข้อง/บุคคลทำหน้าที่ในบริหารอาคารสถานที่และการรักษาความปลอดภัย (การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การให้ความรู้แก่บุคลากร การทดสอบและติดตามกำกับแผนงาน การทบทวนและปรับปรุงแผนงานที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่และการรักษาความปลอดภัย)
- วางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่(แผนการตรวจสอบ แผนการบำรุงรักษา แผนปรับปรุง แผนการก่อสร้าง แผนการรักษาความปลอดภัย) กำหนดผู้รับผิดชอบ ติดตามการปฏิบัติตามแผนและนำผลจากการดำเนินการมาปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงพยาบาล

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- แผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่(แผนการตรวจสอบ แผนการบำรุงรักษา แผนปรับปรุง แผนการก่อสร้าง แผนการรักษาความปลอดภัย) รวมทั้งผลการดำเนินการที่ผ่านมา

(3) องค์กรตรวจสอบอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อค้นหาความเสี่ยงและการปฏิบัติที่ไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยทุกหกเดือนในพื้นที่ให้บริการผู้ป่วย / ผู้มาเยือน และทุกปีในพื้นที่อื่นๆ.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- ทำการตรวจสอบพื้นที่ให้บริการผู้ป่วยอย่างน้อย 6 เดือน/ครั้ง และพื้นที่ต่าง ๆอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปีโดย ทีมผู้รับผิดชอบบริหารอาคารสถานที่และความปลอดภัย หรือทีมช่างของโรงพยาบาล และตรวจสอบโดยทีมผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกในภาพรวมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- นำผลจากการตรวจสอบมาจัดลำดับความสำคัญ และดำเนินการพัฒนาและปรับปรุง

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- ผลการตรวจสอบในรอบปีที่ผ่านมา(สถานที่ สิ่งแวดล้อมที่มีความเสี่ยง ความไม่ปลอดภัย)และการแก้ไขปรับปรุง

[2] **การกำกับดูแล** (oversight) ครอบคลุมการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การให้ความรู้แก่บุคลากร การทดสอบและติดตามกำกับแผนงาน การทบทวนและปรับปรุงแผนงานปีนระยะ

(4) องค์กรประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงรุก จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและนำไปปฏิบัติ เพื่อลดความเสี่ยงที่ระบุไว้ ป้องกันการเกิดอันตราย ตอบสนองต่ออุบัติการณ์ที่เกิดขึ้น ธำรงไว้ซึ่งสภาพอาคารสถานที่ที่สะอาดและปลอดภัยสำหรับผู้ป่วย / ผู้มาเยือน และบุคลากร.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- กำหนดให้มีการค้นหาความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมเชิงรุกโดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและทีมผู้เกี่ยวข้อง
- ทีมผู้รับผิดชอบวิเคราะห์และกำหนดความเสี่ยงที่สำคัญ กำหนดแนวทางการป้องกันและการแก้ไข กำกับให้มีการดำเนินการตามแนวทางอย่างเคร่งครัด
- วางระบบการรายงานอุบัติการณ์ที่เชื่อมโยงกับระบบรายงานอุบัติการณ์ของโรงพยาบาล
- นำรายงานอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ และกำหนดแนวทางในการแก้ไขและป้องกันทั้งระบบ

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- ผลการตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไขและแผนการปรับปรุงแก้ไขในอนาคต

(5) บุคลากรทุกคนได้รับความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาทในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อทำงานอย่างมีประสิทธิผล.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- ทีมผู้รับผิดชอบค้นหา/วิเคราะห์สิ่งที่ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงพยาบาล
- จัดอบรมและให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นในสถานที่ทำงาน(เช่น 5 ส. การตรวจสอบสถานที่ สิ่งแวดล้อม การแพร่กระจายเชื้อ เป็นต้น) และอบรมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการตรวจสอบค้นหาความเสี่ยง และการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- บทบาทหน้าที่ และผลการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลในการจัดการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำงาน

ข. วัสดุและของเสียอันตราย[3]

---

[3] **วัสดุและของเสียอันตราย** (hazardous materials and waste) ได้แก่ สารเคมี ยาเคมีบำบัด สารกัมมันตภาพรังสี ของเสียทางการแพทย์ที่ติดเชื้อรวมทั้งของมีคม

(1) องค์กรจัดการต่อวัสดุและของเสียอันตรายอย่างปลอดภัย ด้วยการระบุรายการวัสดุและของเสียอันตรายที่ใช้หรือที่เกิดขึ้น, ใช้กระบวนการที่ปลอดภัยในการเลือก สัมผัส[4] จัดเก็บ[5] เคลื่อนย้าย ใช้ และกำจัดวัสดุและของเสียอันตรายดังกล่าว.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- สำรวจและจัดทำรายการวัสดุ/ของเสียอันตรายที่มีใช้อยู่ และที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ เช่น สารเคมี ยาเคมีบำบัด สารกัมมันตภาพรังสี ของเสียทางการแพทย์ที่ติดเชื้อรวมทั้งของมีคม เป็นต้น
- จัดทำแนวทางการใช้ การรวบรวม การเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ และการกำจัดวัสดุ/ของเสียอันตราย
- จัดทำแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตราย อุปกรณ์ป้องกัน และแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดการหกเลอะเทอะหรือปนเปื้อ
- จัดอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการจัดเก็บที่เหมาะสม โดยมีการแยกสถานที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน
- จัดอบรมและเผยแพร่แนวทางที่กำหนดให้หน่วยงาน/เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ และนำลงสู่การปฏิบัติ
- ติดตามประเมินการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ รวมทั้งรวบรวมอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นมาทบทวนอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- วัสดุและของเสียอันตรายที่มีอยู่ในโรงพยาบาล อุบัติการณ์หรือความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากวัสดุและของเสียดังกล่าว

ค. การจัดการกับภาวะฉุกเฉิน[6]

(1) องค์กรดำเนินการวิเคราะห์ความล่อแหลมต่อการเกิดอันตราย[7] เพื่อระบุภาวะฉุกเฉินที่เป็นไปได้และองค์กรต้องเข้าไปมีบทบาทในการให้บริการ.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

---

[4] **การสัมผัสวัสดุและของเสียอันตราย** ควรมีแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตราย อุปกรณ์ป้องกัน และแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดการหกเลอะเทอะหรือปนเปื้อน

[5] **การจัดเก็บวัสดุและของเสียอันตราย** ควรมีอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการจัดเก็บที่เหมาะสม โดยมีการแยกสถานที่เป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน

[6] **ภาวะฉุกเฉิน** (emergency) ได้แก่เหตุการณ์ซึ่งเกิดจากธรรมชาติหรือน้ำมือของมนุษย์ที่มีผลสร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย (พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว) ทำให้บริการผู้ป่วยต้องหยุดชะงัก (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ไม่สามารถใช้การได้) หรือทำให้ความต้องการบริการเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน (อาวุธชีวภาพ ตึกถล่ม อุบัติเหตุหมู่)

[7] **การวิเคราะห์ความล่อแหลมต่อการเกิดอันตราย** (hazard vulnerability analysis) คือการระบุภาวะฉุกเฉินที่เป็นไปได้และผลกระทบที่จะมีต่อการดำเนินงานขององค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งความต้องการบริการจากองค์กร

- วิเคราะห์เหตุการณ์ซึ่งเกิดจากธรรมชาติหรือน้ำมือของมนุษย์ที่มีผลสร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย (พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว) ทำให้บริการผู้ป่วยต้องหยุดชะงัก (ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ไม่สามารถใช้การได้) หรือทำให้ความต้องการบริการเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน (อาวุธชีวภาพ ตึกถล่ม อุบัติเหตุหมู่)
- ระบุภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น และผลกระทบที่จะมีต่อการดำเนินงานขององค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งความต้องการบริการจากโรงพยาบาล

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- ภาวะฉุกเฉินหรือภัยพิบัติที่โรงพยาบาลมีโอกาสประสพ หรือต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

(2) องค์กรจัดทำแผนรองรับภาวะฉุกเฉิน ครอบคลุมการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภัยพิบัติ[8], การดำเนินงานเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน[9] และนำไปใช้ปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- จัดทำแผนรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติต่างๆ ได้แก่ วิธีการดำเนินการ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องเตรียม ระบบสื่อสารประสานงาน ทีมงานที่และองค์ความรู้ที่จำเป็น และผู้รับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรและการสร้างศักยภาพเพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินแต่ละประเภท รวมทั้งวางแผนการฝึกซ้อม
- จัดทำแผนการดำเนินการเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ ได้แก่การดูแลผู้ป่วย การแยกผู้ป่วยและการจัดการสิ่งปนเปื้อน กิจกรรมช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และครอบครัว การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น การจัดระบบสาธารณูปโภค การรักษาความปลอดภัย การสื่อสาร การเคลื่อนย้าย การจัดเตรียมสถานที่สำรอง การประสานงานกับองค์กรอื่น เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น และการรายงาน

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- สรุปแผนรองรับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดทำ

(3) องค์กรดำเนินการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทดสอบการจัดการเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- จัดฝึกอบรมและดำเนินการฝึกซ้อมเจ้าหน้าที่ตามแผนที่วางไว้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละครั้ง

---

[8] **การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภัยพิบัติ** ควรระบุกลยุทธ์ กิจกรรม และผู้รับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรและการสร้างศักยภาพเพื่อรองรับภาวะฉุกเฉินแต่ละประเภท

[9] **การดำเนินงานเมื่อเกิดภาวะฉุกเฉิน** ควรครอบคลุมการดูแลผู้ป่วย การแยกผู้ป่วยและการจัดการสิ่งปนเปื้อน กิจกรรมช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และครอบครัว การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ระบบสาธารณูปโภค การรักษาความปลอดภัย การสื่อสาร การเคลื่อนย้าย การจัดเตรียมสถานที่สำรอง การประสานงานกับองค์กรอื่น และการรายงาน

- สรุปผลการฝึกซ้อมและนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงแผน รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะองค์ความรู้ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- แผนที่มีการฝึกซ้อม วันที่ฝึกซ้อม หน่วยงานที่ร่วมฝึกซ้อม ผลการฝึกซ้อม และสิ่งที่มีการปรับปรุงแก้ไข

ง. ความปลอดภัยจากอัคคีภัย

(1) องค์กรจัดทำแผนความปลอดภัยจากอัคคีภัยและนำไปปฏิบัติ. แผนครอบคลุม การป้องกัน / การลดความเสี่ยงจากอัคคีภัย[10], การตรวจจับแต่เริ่มแรก, การดับเพลิง, และการเคลื่อนย้าย / ขนย้ายออกจากอาคารอย่างปลอดภัยเมื่อเกิดอัคคีภัยหรือภาวะฉุกเฉิน.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- จัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในระดับโรงพยาบาล ที่ครอบคลุมการตรวจสอบจุดเสี่ยงและวิธีการปฏิบัติที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย การลดปริมาณวัสดุที่อาจจะเป็นเชื้อเพลิงเมื่อเกิดอัคคีภัย การตรวจจับ การดับเพลิง การเคลื่อนย้าย/ขนย้ายคน สิ่งของออกจากอาคาร รวมทั้งการจัดการเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว
- หน่วยงานมีการจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในระดับหน่วยงาน
- จัดทำแผนสำรวจและค้นหาจุดเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดอัคคีภัย หรือยากลำบากในการจัดการเมื่อเกิดอัคคีภัย และปรับปรุงจุดเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดอัคคีภัย หรือยากลำบากในการช่วยเหลือเมื่อเกิดอัคคีภัย
- จัดเตรียมอุปกรณ์ได้แก่ เครื่องตรวจจับควัน อุปกรณ์ในการแจ้งเหตุไฟไหม้ ระบบดับเพลิง (ท่อน้ำ สารเคมีดับเพลิง ระบบฉีดน้ำ ระบบน้ำสำรอง ตามมาตรฐานกำหนด(เช่นถังดับเพลิงทุก 200 ตารางเมตรควรมี 1 ถัง หรือห่างกันไม่เกิน 20 เมตร อาคารสูงต้องมีระบบเครื่องยนต์ดับเพลิง ระบบอัดอากาศ เป็นต้น)และอุปกรณ์ผจญเพลิงอย่างเพียงพอ เหมาะสมกับพื้นที่
- จัดทำแผนผังเส้นทางการหนีไฟ การติดตั้งป้ายบอกทางหนีไฟที่ชัดเจนตามมาตรฐานครอบคลุมทั่วทั้งโรงพยาบาล

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

-

(2) องค์กรให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนักทั่วทั้งองค์กร และดำเนินการฝึกซ้อมแผนอัคคีภัยอย่างสม่ำเสมอ[11]. มีการค้นหาจุดอ่อนและโอกาสพัฒนา, ประเมินความพร้อมใช้ของเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ, ประเมินประสิทธิผลของการฝึกอบรมเพื่อรองรับอัคคีภัย, และประเมินความรู้ของบุคลากร[12] จากการฝึกซ้อม.

---

[10] **การป้องกัน/การลดความเสี่ยงจากอัคคีภัย** รวมถึงการตรวจสอบจุดเสี่ยงและวิธีการปฏิบัติที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย, การลดปริมาณวัสดุที่อาจจะเป็นเชื้อเพลิงเมื่อเกิดอัคคีภัย

[11] **การฝึกซ้อมแผนอัคคีภัย** บุคลากรทุกคนควรเข้าร่วมในการฝึกซ้อมแผนอัคคีภัยอย่างน้อยปีละครั้ง

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบค้นหาความเสี่ยง และวิธีการปฏิบัติที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย วิธีการจัดการเบื้องต้นเมื่อพบเหตุการณ์เพลิงไหม้ การบำรุงรักษาและการใช้อุปกรณ์ในการแจ้งเตือน อุปกรณ์ในการป้องกันระงับอัคคีภัย การกำหนดประเภทของสิ่งของที่ต้องเคลื่อนย้าย และวิธิการเคลื่อนย้ายที่ถูกต้อง
- จัดการประเมินความรู้ของบุคลากรเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย เช่น วิธีการแจ้งเหตุ, การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย , การใช้อุปกรณ์ดับเพลิง
- วางแผนการตรวจสอบจุดเสี่ยงและวิธีการปฏิบัติที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย การจัดเก็บและลดปริมาณวัสดุที่อาจจะเป็นเชื้อเพลิงเมื่อเกิดอัคคีภัย
- ทำการฝึกซ้อมการป้องกันและระงับอัคคีภัยโดยบุคลากรทุกคนควรเข้าร่วมในการฝึกซ้อมแผนอัคคีภัยและการเคลื่อนย้ายร่วมกับหน่วยงานภายนอกที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องอย่างน้อยปีละครั้ง

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- สถานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย และยากลำบากในการเข้าช่วยเหลือเมื่อเกิดอัคคีภัยรวมทั้งแนวทางในการจัดการ
- ผลการฝึกซ้อมการป้องกันระงับอัคคีภัย ได้แก่วันที่อบรม จำนวนผู้เข้ารับการอบรม วันที่ฝึกซ้อมและจำนวนผู้เข้าร่วมฝึกซ้อม ผลการฝึกซ้อมและการแก้ไขปัญหา

(3) องค์กรตรวจสอบ ทดสอบ บำรุงรักษาระบบและเครื่องมือต่างๆ ในการป้องกันและควบคุมอัคคีภัย[13] อย่างสม่ำเสมอ.

กิจกรรมที่ควรดำเนินการ

- มีการวางแผนและกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบระบบและเครื่องมือในการป้องกันและควบคุมอัคคีภัย ได้แก่ เครื่องตรวจจับควัน เครื่องแจ้งสัญญาณไฟไหม้ ระบบดับเพลิง (ท่อน้ำ สารเคมีดับเพลิง ระบบฉีดน้ำ) เครื่องยนต์ดับเพลิง อุปกรณ์ผจญเพลิง
- มีการตรวจสอบตามแผนและระยะเวลาที่กำหนด มีปรับปรุงระบบและเครื่องมือในการป้องกันและควบคุมให้มีความพร้อมใช้
- มีการรายงานผลการตรวจสอบให้ทีมผู้รับผิดชอบทราบตามระยะเวลาที่ทำการตรวจสอบ

ประเด็นที่ควรตอบในแบบประเมินตนเองโดยสรุป

- ผลการตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์ และการดำเนินการแก้ไขปรับปรุง

---

[12] **การประเมินความรู้ของบุคลากร** เช่น วิธีการแจ้งเหตุ, การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย, การใช้อุปกรณ์ดับเพลิง

[13] **ระบบและเครื่องมือในการป้องกันและควบคุมอัคคีภัย** ได้แก่ เครื่องตรวจจับควัน เครื่องแจ้งสัญญาณไฟไหม้ ระบบดับเพลิง (ท่อน้ำ สารเคมีดับเพลิง ระบบฉีดน้ำ) อุปกรณ์ผจญเพลิง

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

The Healthcare Accreditation Institue (Public Organization)

HA Scoring Guideline

www.ha.or.th

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)
เลขที่ 88/39 อาคารสุขภาพแห่งชาติ ชั้น 5 กระทรวงสาธารณสุข ซอย 6 ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี
โทรศัพท์ 02 832 9400 โทรสาร 02 832 9540

II-3 สิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย (ENV)

3.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและความปลอดภัย (ENV.1)

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพขององค์กรเอื้อต่อความปลอดภัยและความผาสุกของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และผู้มาเยือน. องค์กรสร้างความมั่นใจว่าผู้อยู่ในพื้นที่อาคารสถานที่จะปลอดภัยจากอัคคีภัย วัสดุและของเสียอันตราย หรือภาวะฉุกเฉินอื่น ๆ.

38 โครงสร้างอาคารและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ	อาคารสถานที่ได้รับการดูแลความสะอาดและเป็นระเบียบ, สถานที่อาจมีข้อจำกัดซึ่งไม่อาจแก้ไขได้ในเวลาอันสั้น	มีการปรับปรุงเพื่อลดความเสี่ยงทางโครงสร้างกายภาพที่เห็นชัดเจน	โครงสร้างอาคารสถานที่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด, มีความปลอดภัย สะดวก สบาย, พื้นที่ใช้สอยเพียงพอ, แสงสว่างและอุณหภูมิเหมาะสม, มีระบบระบายอากาศที่ดี, ได้รับการบำรุงรักษาอย่างดี	มีความโดดเด่น เช่น เป็นสถานที่ที่ให้ความอบอุ่น เป็นมิตร, มีการออกแบบโครงสร้างสำหรับผู้ป่วยเฉพาะกลุ่มโรค	เป็นแบบอย่างของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการเยียวยาและความผาสุกของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และผู้มาเยือน
	0.5 / 1.0	1.5 / 2.0	2.5 / 3.0	3.5 / 4.0	4.5 / 5.0
39 การกำกับดูแลและบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม	มีผู้ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลระบบงานบริหารอาคารสถานที่และการรักษาความปลอดภัย	มีการตรวจสอบอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมเพื่อค้นหาความเสี่ยงและการปฏิบัติที่ไม่ปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมตามกำหนดเวลา	มีการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงรุก, จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและนำไปปฏิบัติ, บุคลากรได้รับการฝึกอบรม	มีความโดดเด่น เช่น การทำให้เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและบริหารสิ่งแวดล้อมขององค์กร	มีการติดตามและปรับปรุงระบบงานส่งผลให้องค์กรเป็นแบบอย่างของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อความปลอดภัยของผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ และผู้มาเยือน
	0.5 / 1.0	1.5 / 2.0	2.5 / 3.0	3.5 / 4.0	4.5 / 5.0

40 การจัดการกับวัสดุและของเสียอันตรายอย่างปลอดภัย	มีการระบุวัสดุและของเสียอันตรายที่มีในองค์กร และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลือก สัมผัส จัดเก็บ เคลื่อนย้าย ใช้ กำจัด		มีการฝึกอบรมและเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น		มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนและครอบคลุมอันตรายในทุกด้าน		มีความโดดเด่น เช่น การสร้างนวตกรรมในการกำจัดของเสียและวัสดุอันตรายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น		มีการประเมินและปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้องค์กรเป็นแบบอย่างที่ดี มั่นใจว่าจะไม่เกิดอันตรายจากวัสดุและของเสียอันตราย	
	0.5	1.0	1.5	2.0	2.5	3.0	3.5	4.0	4.5	5.0
41 การจัดทำแผนฝึกซ้อม ตรวจสอบระบบ เพื่อป้องกันอัคคีภัย	โครงสร้างอาคารสถานที่ไม่มีความเสี่ยงด้านอัคคีภัยที่ชัดเจน, มีการจัดทำแผนป้องกันและรองรับเมื่อเกิดอัคคีภัยหรือภาวะฉุกเฉินอื่นๆ		มีการอบรมและฝึกซ้อมแผน, มีการติดตั้งเครื่องมือและวางระบบเกี่ยวกับอัคคีภัยอย่างเหมาะสมกับประเภทวัสดุที่ติดไฟในแต่ละพื้นที่		การซ้อมแผนอัคคีภัยและภาวะฉุกเฉินครอบคลุมทุกสภาวการณ์และผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอก รพ., มีการตรวจสอบปัจจัยเสี่ยงต่ออัคคีภัย และปรับปรุงเพื่อป้องกัน		มีการปรับปรุงแผนและการเตรียมความพร้อมจากการประเมินผลการฝึกซ้อม		การจัดการและการเตรียมความพร้อมเป็นแบบอย่างที่ดี	
	0.5	1.0	1.5	2.0	2.5	3.0	3.5	4.0	4.5	5.0